דלא כר' דוסא דתניא ר' דוסא אומר ואמרי לה אבא שאול אומר הלוקח בהמה מחברו מערב יו"ט אע"פ שלא מסרה לו אלא ביו"ט הרי היא כרגלי הלוקח והמוסר בהמה לרועה אע"פ שלא מסרה לו אלא ביו"ט הרי היא כרגלי הרועה אפי' תימא ר' דוסא ולא קשיא כאן ברועה אחד כאן בשני רועים דיקא נמי דקתני לבנו או לרועה שמע מינה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כר' דוסא ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן הבהמה והכלים כרגלי הבעלים ולאו אוקימנא כאן ברועה אחד כאן בשני רועים ת"ר שנים ששאלו חלוק אחד בשותפות זה לילך בו שחרית לבית המדרש וזה ליכנס בו ערבית לבית המשתה זה ערב עליו לצפון וזה ערב עליו לדרום זה שערב עליו לצפון מהלך לצפון כרגלי מי שערב עליו לדרום וזה שערב עליו לדרום מהלך לדרום כרגלי מי שערב עליו לצפון ואם מצעו את התחום הרי זה לא יזוזנה ממקומה אתמר שנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות רב אמר חבית מותרת ובהמה אסורה ושמואל אמר חבית נמי אסורה מאי קסבר רב אי קא סבר יש ברירה אפי' בהמה תשתרי ואי קסבר אין ברירה אפילו חבית נמי אסורה לעולם קסבר יש ברירה ושניא בהמה דקא ינקי תחומין מהדדי אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב לאיסור מוקצה לא חששו לאיסור תחומין חששו שתיק רב מאי הוי עלה ר' הושעיא אמר יש ברירה ור' יוחנן אמר אין ברירה וסבר ר' הושעיא יש ברירה והתנן המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאים נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורים חשב להוציאו באחד מהן או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה מצלת על הפתחים כולן ב"ש אומרים והוא שחשב עליו עד שלא ימות המת וב"ה אומרים אף משימות המת ואתמר עלה אמר ר' הושעיא לטהר את הפתחים מכאן ולהבא אין למפרע לא אפוך ר' הושעיא אמר אין ברירה ור' יוחנן אמר יש ברירה ומי אית ליה לר' יוחנן ברירה והאמר רב אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל וכי תימא כי לית ליה לרבי יוחנן ברירה בדאורייתא אבל בדרבנן אית ליה ובדרבנן מי אית ליה והתני איו ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא אם בא חכם למזרח עירובו למזרח למערב עירובו למערב ואילו לכאן ולכאן לא

והוינן

ושמואל אמר אף חבית אסורה. דלית ליה ברירה ותימה דבפרק מי שאחזו (גיטין דף עה:) דאמר לאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם ימות יהא גט ואם לא ימות לא יהא גט ולכי מיית הוי גיטא אלמא אית ליה ברירה דה"נ דייק בריש כל הגט (שם דף כה: ושם) וי"ל דהיינו דוקא תולה בדעת אחרים אבל תולה בדעת עצמו כי הכא לית ליה ברירה:

לאיסור מוקצה לא חששו. אגן סהדי דכל אחד מנייהו אקלי דעתיה מחלקו של חברו ואם היו רוצין לאכלה כאן אינה אסורה משום מוקצה לומר כל חלק וחלק יונק משל חברו ויש כאן מוקצה ולהוליכה איש לתחומו אתה אוסר עליהן מפני יניקה זאת אם יש לחוש צריך לחוש אף משום מוקצה כפ"ה וקשה מאי יניקת מוקצה יש כאן והלא חלק חברו מותר לו לאכול אם נתן לו חברו דאמר לעיל משלחין ביו"ט בהמה חיה ועוף בין חיין בין שחוטין ומפרש רבינו שמואל לאיסור מוקצה שהבהמה גדלה ומוסיפה שמנונית ביום טוב ולא אסרת להו למיחש להכי אע"ג דסבירא ליה כרבי יהודה במוקצה לאיסור תחומין שחלק כל אחד יונק ומתגדל משל חברו חששת לאסרה בכך:

והוינן

דלא כר' דוסא: **כאן ברועה אחד.** שאין בעיר אלא רועה אחד כל בני העיר מעמידין בהמתם ברשותו ונקנית שביתתו הלכך בין מוכר בין לוקח דעתו שלא תקנה הבהמה שביתתו אללו אלא בשביתת הרועה. ומתני' בשני רועים דלא ידעינן להי מנייהו הוא לה דעת בעלים הלכך הרי הן כרגלי הבעלים אם אינם אצל הרועה מבעוד יום: **דיקא נמי.** דמתני' בשני רועים: **שנים ששאלו חלוק.** מבעוד יום להיות ברשות שניהם: **זה לילך בו שחרית.** של יו"ט לבית המדרש: **וזה לילך בו ערבית.** של יו"ט לבית המשתה: **עליו לצפון.** על מנת אותו חלוק להוליכו לצפון: **זה שערב עליו לצפון מהלך.** ומוליכו לצפון: **כרגלי מי שערב לדרום.** מה שרגליו של דרומי יכולין לילך לצפון מוליכו זה לצפון ולא יותר: **וזה שערב עליו לדרום.** מוליכו (א) זה לדרום כרגלי מי שערב עליו לצפון כמו שרגליו של צפוני מותרות לילך לדרום מוליכו זה ולא יותר מפני חלקו של צפוני. כגון אם נתנו שניהם עירובן בסוף אלף אמה זה לצפון להיות לו שלשת אלפים לצפון ואלף לדרום שהרי ממקום ערובו יש לו אלפים אמה לכל רוח וזה לדרום לסוף אלף להיות לו שלשת אלפים לדרום ואלף לצפון אין יכולין להוליכן אלא אלף אמה לכל צד ששניהם מותרים בהם: **ואם מצעו עליו את התחום.** תחום שבת מצפון לדרום ארבעת אלפים שנים לצפון ושנים לדרום ואם נתנו עירובן זה לסוף אלפים לצפון וזה לסוף אלפים לדרום ונמצא תחום שלהם ממולא להפסיק בין שני עירוביהן לא יזוז ממקומו לא לצפון ולא לדרום שהצפוני אין לו לדרום אפילו פסיעה וכן הדרומי לצפון שממקום עירובו יש לו אלפים לכל רוח שהרי לכך ערב שתסתלק שביתתו ממקום לינתו ותקנה במקום עירובו: **שנים שלקחו.** מעיו"ט לחלקן ביו"ט: **חבית מותרת.** להוליך כל אחד חלקו למקום שערב: **ובהמה אסורה.** להוליך אלא למקום ששניהם הולכים: **אפי' חבית אסורה.** דאין ברירה וי"ל חלק שבא לזה היה ראוי לחבירו ובין השמשות קנה חלק זה שביתת חבירו: **לעולם קסבר יש ברירה.** הלכך חבית מותרת ושאני בהמה שביתה בחיים בין השמשות וכל אבריה בחייה יונקים זה מזה ומשתמשה יונק כל אבר ואבר משל חבירו ואין כאן לברור: **ינקי תחומין.** חלקי הבהמה שרצוין לשני תחומין: **לאיסור מוקצה לא חששו.** אגן סהדי דכל חד מינייהו אקלי דעתיה מחלקו של חבירו ואם היו רוצים לאכלה כאן אינה אסורה עליהם משום מוקצה לומר כל חלק יונק מחבירו ויש כאן מוקצה ולהוליכה איש לתחומו אתה אוסר עליהם מפני יניקה זו אם יש לחוש צריך לחוש אף משום מוקצה: **יש ברירה.** וחבית ובהמה מותרין: **אין ברירה.** ושניהם אסורין: **המת בבית כו'.** מפורש בפרק קמא: **ואתמר עלה א"ר אושעיא.** הא דאמרי ב"ה אף משימות המת חשב מועלת לטהר כלים הכנוסים בפתחים ממחשבה ואילך הוא דקאמרי אבל כלים דמעיקרא לא דאין ברירה לומר הוברר דקודם שימות נמי דעתיה להאי פתחא: **אפוך.** קמייתא: **לקוחות הן.** ולא אמרינן הוברר לכל אחד חלק ירושתו וירושה אינה חוזרת ביובל אלא שמא חלק הבא לזה לא היה שלו והרי החליפו חלקיהם והוו להו לקוחות ומחזירין זה לזה ביובל: **בדאורייתא.** לעמוד כנגד דבר תורה כגון יובל לא סמכינן אברירה: **אבל בדרבנן.** לעמוד כנגד איסור תחומין דרבנן סמכינן אברירה הלכך חבית ובהמה מותרים: **ובדרבנן מי אית ליה והתני איו.** שם חכם: **אין אדם מתנה על שני דברים כאחד.** בעירובין (ט) תנן מתנה אדם על עירובו ומניח שני עירובין שמע שעתיד חכם לבא סמוך לעירו בתוך ד' אלפים לדרום ברגים ואינו יודע אם למזרח אם למערב אומר אם בא חכם למזרח ערובי שבמזרח יקנה לי שביתה בא למערב ערובי שבמערב יקנה בא לכאן ולכאן אם יבאו שנים למקום שארצה אלך ואברור למחר יהא ערובי דבין השמשות קונה לאותו רוח למפרע ואי אפשר כן אלא ע"י ברירה דכי בורר למחר אומרים הוברר דבין השמשות נמי דעתיה לגבי האי וכא ר' יהודה לחלוק ולומר אינו מתנה על שני חכמים לומר למחר אברור דכי בורר למחר מי יימר דערוב של אותו רוח קנה לו בין השמשות והוברר למפרע לא אמרינן: **אלא אם בא חכם כו'.** על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא אפשר להתנות:

והוינן

עין משפט נר מצוה

לא א ב מיי' פ"ה מהלכות יו"ט הל' יא סמג עשין מד"ם א טוש"ע א"ח סימן שלז סעיף ה:
לב ג מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ט:
לג ד מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף י:
לג [ה] מיי' פי"ו מהל' טומאת מת הל' כ:
לד ו מיי' פי"א מהל' שמטה ויובל הל' כ:

רבינו חננאל

הבהמה והכלים כרגלי הבעלים כו'. אוקימנא בב' רועים. לפיכך היא כרגלי הבעלים, אבל הא דתני ר' דוסא הלוקח בהמה מחבירו מערב יום טוב, אע"פ שלא נתנה לו אלא ביו"ט, הרי היא כרגלי הרועה, אוקימנא ברועה אחד. א"ר יוחנן הלכה כרבי דוסא. המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי הוא כרגליו. כלים המיוחדים לאחד מן האחים כרגליו, ושאין מיוחדין, למקום שכולן הולכין. ת"ר שנים ששאלו חלוק אחד זה לילך בו שחרית לבית המדרש וזה לילך בו ערבית לבית המשתה זה עירב עליו לצפון וזה עירב עליו לדרום זה שעירב לצפון מהלך כרגלי מי שעירב עליו לדרום וזה כו'. א) אדם יש לו אלפים אמה לכל רוח, ואם יערב לצפון בסוף אלף מקיר העיר וחוצה, יש לו רשות להלך לצפון ג' אלפים ובדרום אלף בלבד, וזה פירושו כגון שעירב אחד מהן לצפון בסוף אלף, והאחד בסוף אלף לדרום, נשאר לזה שעירב לצפון אלף בדרום, כלומר יש לו רשות להלך אלף בדרום שנשארו לו מן האלפים שבצפון, וכן הדין בחבירו. ואם מיצעו עליו את התחום, הרי אילו לא יזיזוהו ממקומו. כלומר אם עירב האחד בדרום בסוף אלפים, נמצא שהעתיק רשותו מן העיר ושבת בסוף אלפים אמה להלך בדרום [עוד אלפים] אמה, ואין לו בצפון אפילו אמה אחת. וכן אם עירב חבירו לצפון בסוף אלפים העתיק אלפים שהיו לו בדרום לצפון ולא נשאר לו בדרום כלום. וכיון שחלוק זה קנה שביתה כרגלי שניהן, וזה אין לו בצפון כלום רשות להלך בו, והאחר אין לו בדרום רשות להלך אפילו אמה אחת, לא יזיזוהו ממקומן. וזה פירוש אם מיצעו עליו את התחום. איתמר שנים שלקחו חבית [ובהמה] בשותפות ביו"ט, וזה צריך לילך בדרום וזה צריך לילך בצפון, אמר רב חבית מותרת לחלקה וליטול זה חציה בצפון וזה חציה בדרום, אבל הבהמה אסורה, ואע"ג (דאין) [דיש] ברירה, וכיון שחלקו ונטל זה חציה וזה חציה, נתברר כי כל אחד מה שלקח הוא חלקו המגיעו מאתמול, ולמה אוסר רב, משום דקא ינקי תחומין מהדדי, פירוש הבהמה איבריה יונקין זה האבר אגב זה האבר, ואי איפשר שלא נשאר מזה החצי לזה החצי ומזה לזה. ואקשו לרב [לאיסור] מוקצה לא חששו. כלומר הבהמה כולה אתמול מוקצה היתה ואנו שוחטין אותה ביו"ט, לאיסור שינק זה החצי חששו. שתיק רב. ור' יוחנן אמר אפילו חבית נמי אסורה, וקי"ל כר' יוחנן. איתמר רב [אושעיא] אמר יש ברירה ור' יוחנן אמר אין ברירה. ואקשינן וסבר ר' (יוחנן) [אושעיא] יש ברירה, והתנן המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאין נפתח אחד מהן כו', וכבר פירשנוהו למעלה. ופירק אפיך, רב אושעיא אמר אין ברירה ור' יוחנן אמר יש ברירה. ומי אית ליה לר' יוחנן ברירה, והאמר ר' אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו הרי הן כלקוחות ומחזירין זה לזה ביובל, וא"ת יש ברירה למה מחזירין, כיון שלקחו נתברר כי זהו חלקו המגיעו שהורישו אביו מתחילה. וא"ת שאני ירושה שהיא מן התורה ולפיכך אין לו ברירה אבל בדרבנן אית ליה ברירה, ומי אית ליה ברירה כלל, והתני [איו] ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא אם בא חכם למזרח עירובו כו'.

א) ע"ס כתי'.

מסורת הש"ס

א) [לקמן מ.], ב) [שבת מו. וש"נ], ג) לקמן מ., ד) עירובין נ: ע"ש, ה) [חולין קלה:], ו) עירובין מח. לעיל י. אהלות פ"ז מ"ג, ז) [לעיל י. ע"ש], ח) [עי' תוספות עירובין מח. ד"ה אמר], ט) גיטין כה. מח. ב"ק סט: בכורות נב: נו., י) יש גורסין רב אסי עיין בסדר הדורות, כ) עירובין לו: חולין יד: יומא נו., ל) בס"א: ובקניית, מ) [דף לו:], נ) [ועי' תוספות יומא נו. ד"ה דכרי ותוספות בכורות מח. ד"ה דכולי], ס) [דף יד:],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וזה שערב עליו לדרום מוליכו לדרום כצ"ל ותיבת זה נמחק:

◆

מוסף רש"י

הלכה כר' דוסא. דלאמר הרי הוא כרגלי הרועה (לקמן מ.). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרי עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן (לעיל ב:). ולו פתחים הרבה. כולם פתוחים או כולם סגורים (לעיל י.). כולם טמאים. כל כלים המונחים כנגד הפתחים תחת עובי התקרה של פתח טמאים, ואף על פי שאינו תחת הגג המאהיל על המת, שגזרו חכמים טומאה על מקום שהוא דרך יציאת הטומאה שסופו לצאת דרך שם. וכאן אין אנו יודעים באיזה יוציאוהו הלכך כולם טמאים (לעיל י.) ופתח שעתיד לצאת בו מיטמא מיד ועומד ליטמא, אלא הלכות טומאה הכי גמירי לה, ואפילו מלוות של טפח על טפח טמאין, דכיון דכולן פתוחין לא מוכחא מילתא הכי מפיק ליה (עירובין סח.). נפתח אחד מהן. לאחר מיתת המת (לעיל י.) ודאי בההוא מפיק ליה (עירובין סח.), הוא טמא. בין כלים דמעיקרא בין כלים דלבסוף המונחין בו מכאן, וכולן טהורים. לדברי הכל מוקמינן להו, דמודו הכל מכאן ולהבא בכלים המונחים בתוכן אחרי כן מכאן, דודאי בההוא דנפתח מפיק ליה (לעיל י.). ארבעה על ארבעה. בכך שיעורו הראוי להוצאת המת (לעיל י.) פתוח מד' על ד' אינו חשוב להציל על השאר (עירובין סח.). מצלת על הפתחים כולן. מלטמא כאילו נפתח (לעיל י.). עד שלא ימות המת. דלא נחתא להו טומאה אשאר פתחים, אבל משימות המת כבר נטמאו הכלים ולא אמרינן הוברר הדבר דמעיקרא נמי דעתיה לאפוקי בהאי פיתחא אלא נחתא להו טומאה, ואפילו כלים הכאן (לשאר פתחים) שם לאחר מחשבה טמאים, דכיון דנחתא להו טומאה תו לא סלקא מינייהו במחשבה עד דעביד להו מעשה ממש, דפתח ליה להאי ומהני לטהר את האחרים מכאן ולהבא כדקתני לעיל נפתח אחד מהן כו' (עירובין סח.). ובי"ה אומרים אף משימות המת. דאמרינן יש ברירה דמאתמול דעתיה בהאי פיתחא ולא נחתא טומאה לאחרינא ואפילו כלים דקודם מחשבה טהורין (שם) וקס"ד דבברירה פליגי ובכלים שהיו כאן בין מיתה למחשבה, ב"ש סברי לא אמרינן הוברר דמעיקרא דעתיה להכי הואי ולא ירדה הטומאה לשאר הפתחים, וב"ה סברי הוברר, ולמאי דס"ד הפתח סבירא לן דנכנסת אחד מהם נמי הוו פליגי בכלים דמעיקרא, וטהורין דקא תני לעיל לדברי הכל בכלים דמכאן ולהבא (לעיל י.). לטהר את הפתחים מכאן ולהבא. ואפילו ב"ה לית להו הוברר ואין מטהרין אלא כלים דלבסוף דלאחר מחשבה, אבל הראשונים טמאים, וב"ש מטמאין אף האחרונים, דקא סברי משירדה תורת טומאה לפתחים לפני מחשבה כמיתת המת שוב אינו עולה מהם אלא על ידי מעשה כגון נפתח, וכנפתח אחד מהם לא פליגי מידי (שם). האחים שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל. ולא אמרינן איגלאי הדבר שזה חלק המגיע לכל אחד, וירושה לא קאמר רחמנא דתיהדר, אלא אמרינן חלקו של זה היה ראוי לזה והחליפו והרי הוא כמקח וחוזרין ומחליפין ביובל (ב"ק סט.) ואחר כיובל לפתילתו משום מצות יובל והדר שקליה כדמעיקרא (גיטין כה.) וחוזרין וחולקין (בכורות נב:). אין אדם מתנה על שני דברים כאחד. להניח שני ערובין אחד למזרח ואחד למערב, שמא אם יבואו שני חכמים אחד למזרח ואחד למערב, ולומר לאיזה מהן שארצה אלך למחר, לפי שקניית עירוב בין השמשות היא וכשזה בורר למחר אותו שירצה לא סמכינן אברירה לומר הוברר שהעירוב לצד חכם זה קנה שביתה ממש, אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזו רוח יבא הוא מתנה אם בא למזרח עירובי של מזרח יקנה ואם בא למערב עירובי של מערב יקנה, ואילו לכאן ולכאן. על שני חכמים למקום שארצה אלך. לא. דאין ברירה (יומא נה:).